

Елизабета Георгиев
Народна библиотека „Детко Петров“, Димитровград
betageorgiev@yahoo.com

Бугарски извори о читалиштима у Србији : допринос уобличавању идентитета библиотека у 19. веку

Сажетак

У раду ће бити представљени до сада непознати подаци о неколико читалишта у Србији, која су у једном периоду свог развоја била под бугарским утицајем.

Бугарску 19. века карактерише доба препорода - бурне историјске промене условљене тежњом народа за ослобођењем од вишевековне турске власти и успостављањем новог друштвеног уређења у новој држави, борба за културу и национални идентитет. Први корак у том процесу је формирање народних читалишта педесетих година 19. века, покретача изградње друштвених односа који су претходили рађању бугарске државе.

Имајући у виду историјски и политички оквир и географску подељеност региона Источне Србије, односно Западне Бугарске, те утицај бугарске екзархије, ови крајеви су у једном временском периоду били под црквеним и културним утицајем Бугарске, који је посебно био изражен шездесетих и седамдесетих година 19. века. Овакве околности утицале су и на развој читалишта, као првих културних центара.

У бугарској историји читалишта, највише у књизи „Бугарска читалишта пре ослобођења“ Стилијана Чилингирова, али и у другим значајним студијама о развоју читалишног дела и у архивској грађи, налазимо податке о неколико српских читалишта, која су по наведеним изворима, била под бугарским утицајем. Реч је о читалиштима у Пироту, Нишу, Врању, Неготину, Зајечару и Димитровграду (Цариброду). О читалишту у Димитровграду (Цариброду) има највише података, јер се ова варошица до 1918. године налазила у границама Бугарске.

Поред података о читалиштима у горе наведеним градовима, биће описано и читалиште у Београду које је 1858. године основала бугарска емиграција на челу са револуционаром Георгијем Савом Раковским, а које је у српској престоници несметано радило до 1866. године.

Бугарски извори о српским читалиштима доприносе уобличавању идентитета библиотека 19. века и омогућавају потпуније сагледавање културних веза два суседна народа у периоду важних друштвених и политичких промена.